

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Oikeusministeriö on pyytänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) lausuntoa koskien hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistä

tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla. THL kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu seuraavaa.

Seuraamusmaksujen laajentaminen julkissektoriin

THL pitää seuraamusmaksujen laajentamista julkissektorille kannatettavana. On tärkeää, että seuraamusmaksuista säädettäisiin yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. On ongelmallista, että tällä hetkellä samalla alalla toimiviin yksityisiin ja julkisiin tahoihin kohdistuu seuraamukset eri perustein. Esimerkkinä yliopistot ja valtion tutkimusorganisaatiot on vapautettu seuraamusmaksuista, mutta ammattikorkeakouluille voidaan määrätä seuraamusmaksuja.

Julkissektorin vapauttaminen seuraamusmaksuista virkavastuun perusteella on myös perusteena kestävä, sillä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten seuraamusten kohteena ovat rekisteripitäjät tai henkilötietojen käsittelijät, eivät rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän henkilöstö. Yleisimmät virkavastuun muodot eivät voi myöskään kohdistua julkisen sektorin työsuhteessa olevaan henkilöstöön.

Käytännössä virkavastuun kohdentaminen tietosuojarikkomuksista yksittäiseen virkamieheen voi olla mahdotonta tai vähintäänkin kohtuutonta. Jotta virkavastuu voitaisiin kohdistaa oikein, tulisi

organisaatiolla olla sisäisesti ja ulkoisesti hyvin selvästi määritellyt nimetyt vastuut tietosuojalainsäädännön noudattamisesta.

Julkissektorin hallinnollinen seuraamusmaksu korostaa organisaation vastuuta ja vähentää yksittäiseen virkamieheen tai viranhaltijaan kohdistuvaa seuraamusuhkaa. Lisäksi käytännössä tietosuoja säännösten rikkomukset ovat kohdistuneet yksittäisiin henkilöihin ns. urkintatapauksissa eikä organisaatiossa tehtyihin laiminlyönteihin tietosuojalainsäädännön vaatimusten täyttämässä.

Muutenkin rikosoikeudellisen seuraamuksen kohdistuminen yksittäiseen henkilöön on kohtuutonta, varsinkin kun puutteiden ja laiminlyöntien taustalla on usein viranomaiselle annetut vähäiset julkiset määrärahat. Budjettirahoituksen määrään yksittäisellä henkilöllä ei ole yleensä mitään vaikutusmahdollisuuksia. Käytännössä tietosuojavaikuttettu ei voine käytännössä antaa määräystä, joka keskeyttäisi lakisääteisten tehtävien toimittamisen tietosuojapuutteiden vuoksi.

Seuraamusmaksun määrästä

THL kannattaa ehdotusta, jonka perusteella julkissektorin seuraamusmaksut ovat pienempiä kuin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset maksimimäärät. On tärkeää, että seuraamusmaksua määrätessä otetaan huomioon julkisen toimijan taloudellinen asema ja koko. Julkissektorin seuraamusmaksujen enimmäismäärät 500 000 euroa lievissä rikkomuksissa ja 1 000 000 euroa vakavimmista rikkomuksista on asetettu kohtuulliselle tasolle.

Asiakirjojen julkisuutta koskeva poikkeus

THL pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan seuraamusmaksua ei voida määrätä tilanteissa, joissa kyse on henkilötietojen luovutuksesta liittyen asiakirjajulkisuuden toteuttamiseen. Esityksen mukaan poikkeus koskisi selkeyden vuoksi kaikkia EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 86 artiklassa tarkoitettuja henkilötietojen luovutustilanteita, jotka liittyvät artiklan sanamuodon mukaisesti julkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittamiseen. Poikkeuksella halutaan turvata erityisesti sananvapauden ja asiakirjajulkisuuden toteuttaminen. Viranomaisten asiakirjojen toisiokäyttö tieteelliseen tutkimukseen kuuluu

erottamattomasti saman sananvapauden piiriin. Esityksessä voitaisiin selkeyden vuoksi todeta nimenomaisesti poikkeuksen kattavan myös henkilötietojen luovutukset tieteellisen tutkimuksen tarkoituksiin.

Ilmoitusvelvollisuuden rajoittamisesta

THL kannattaa tietosuojalakiin tehtävää muutosta, jonka perusteella ilmoitusvelvollisuutta henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta rekisteröidyille voidaan rajoittaa mm. kansallisen turvallisuuden tai terveydellisen vaaran vuoksi.

Voimaantulo

Ehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan julkissektorin seuraamusmaksuja ei voitaisi määrätä tapauksiin, jotka ovat jo olleet käsiteltävinä tietosuojavaltuutetun toimistossa. Ehdotuksen perusteella takautuvat seuraamusmaksut olisivat mahdollisia tapauksissa, jossa tietosuojavaltuutettu ei olisi aloittanut käsittelyä, vaikka puute ei olisi enää ajankohtainen lain voimaantulon jälkeen. Selvyyden ja oikeusvarmuuden vuoksi seuraamusmaksujen määräämisen tulisi olla mahdollista vain tapauksissa, joissa puute on ollut olemassa lain voimaantulon jälkeen.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

-

2.2 Tunnistattekko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

-

2.3 Tunnistattekko oman budjetin, määrärahojen tai muun rahoituksen käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

-

2.4 Täydennysehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

-

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

-

Reittu Jarkko

